МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ, НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОДА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ЕКОНОМІКИ, ПРАВА ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО ПОДАТКОВОГО ІНСТИТУТУ
Циклова комісія загальноосвітніх та фахових дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директорка коледжу
_____Вікторія САВЧУК
«_____»_____20___ року

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

з навчальної дисципліни **«Державне будівництво та самоврядування України»**
для підготовки фахових молодших бакалаврів
за галуззю знань D Управління, адміністрування і право
спеціальність D6 Секретарська та офісна справа

м. Кам'янець-Подільський
2026 р.

Робоча навчальна програма з дисципліни «Державне будівництво та самоврядування України» складена на основі навчальної програми, затвердженої 2026 року.

Розробник: викладач юридичних дисциплін Ангеліна Чайковська.

Рецензент: Людмила КАТУШИНСЬКА викладач-методист ВСП «Кам'янець-Подільський фаховий коледж закладу вищої освіти «Подільський державний університет»

Робочу програму схвалено на засіданні циклової комісії загальноосвітніх та фахових дисциплін

Протокол від «___» _____ 202___ року № __.

Голова циклової комісії _____ Сергій ГНАТЕНКО

Заступник директора
з навчальної роботи _____ Юлія БОЙЧУК

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, освітньо-професійний ступінь</td><td>Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td></tr>
<tr><td>Кількість кредитів – 3</td><td>Галузь знань
<u>08 Право</u>
(шифр і назва)</td><td>Вибіркова</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Змістових модулів – 1</td><td rowspan="5">Спеціальність (професійне спрямування):
081 Право</td><td>Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>2-й</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Індивідуальне науково-дослідне завдання <u>реферат / публікація статті</u></td><td rowspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>4-й</td></tr>
<tr><td>Загальна кількість годин – 60</td><td>Лекції</td></tr>
<tr><td rowspan="9">Навчальних годин для денної форми навчання:
аудиторних – 32
самостійної роботи студента – 28</td><td rowspan="9">Освітньо-професійний ступінь:
<u>фаховий молодший бакалавр</u></td><td>16 год.</td></tr>
<tr><td>Практичні</td></tr>
<tr><td>16 год.</td></tr>
<tr><td>Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>28 год.</td></tr>
<tr><td>Консультації:</td></tr>
<tr><td>0 год.</td></tr>
<tr><td>Вид контролю:</td></tr>
<tr><td>Залік</td></tr>
</table>

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: ***для денної форми навчання*** **– 32 / 24 (51% / 49%)**

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни – формування системи теоретичних і прикладних знань про особливості правового регулювання порядку формування, організації, функціонування системно-структурної організації органів публічної влади, елементи організації та діяльності органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим і місцевого самоврядування, специфіку організаційно-правових механізмів реалізації їх функцій і повноважень, напрямків модернізації територіальної організації влади в Україні в умовах децентралізації влади та реформи публічного управління.

Завданнями навчальної дисципліни відповідно до її знаннєвої компоненти і дидактичної структури є:

- засвоєння студентами знань про особливості правового регулювання суспільних відносин в галузі державного будівництва та місцевого самоврядування в Україні;
- формування у студентів категоріально-понятійного апарату з питань державного будівництва та місцевого самоврядування в Україні
- опанування основних доктринальних та прикладних положень щодо формування, організації, функціонування та перспектив розвитку системно-структурної організації органів публічної влади в Україні;
- поглиблення теоретичних знань про територіальну, правову, матеріально-фінансову основу організації і діяльності державних і самоврядних інституцій, форм та методів їх діяльності в умовах децентралізації влади та реформи публічного управління;
- вироблення у студентів вміння тлумачити і застосовувати правові норми під час розв’язання практичних завдань з питань правового регулювання, організації та діяльності органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим і місцевого самоврядування в Україні;
- формування навичок самостійного аналізу проблемних питань взаємовідносин органів державного влади, органів влади Автономної Республіки Крим і місцевого самоврядування у вітчизняному законодавстві та юридичній практиці;
- формування уміння визначення перспектив вдосконалення і організаційно-правових технологій оптимізації механізму реалізації функцій і повноважень органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим і місцевого самоврядування в Україні.

Пререквізити: Теорія права, Філософія, Історія держави і права України.

Кореквізити: Конституційне право України.

Постреквізити: Адміністративне право, Державне (конституційне) право зарубіжних країн.

Мова навчання – українська.

2. Очікувані результати навчання

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

РН-1. Орієнтуватися в системі нормативно-правових актів, що регламентують суспільні відносини в галузі державного

будівництва та місцевого самоврядування в Україні.
РН 2. Знати напрямки здійснення державної політики у сфері державного будівництва та місцевого самоврядування, державної регіональної політики в сучасних умовах політико-правового розвитку.
РН-3. Розуміти специфіку правового регулювання та перспективи розвитку системно-структурної організації органів публічної влади в Україні у контексті європейських стандартів децентралізації влади та муніципальної демократії.
РН-4 Розуміти організаційно-правові, функціонально-компетенційні, територіальні, матеріально-фінансові аспекти модернізації системи публічного управління в Україні.
РН-5 Знати основні елементи організації та діяльності органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим і місцевого самоврядування.
РН-6 Розуміти організаційно-правові механізми реалізації функцій і повноважень органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та місцевого самоврядування.
РН-7 Знати організаційну будову, порядок формування, основи, форми і методи діяльності Верховної Ради України, її органів, посадових осіб та народних депутатів України.
РН-8 Знати організаційно-правовий механізм забезпечення діяльності Президента України, організацію підготовки та виконання актів Президента України, специфіку функціонування та взаємодії з органами публічної влади Адміністрації Президента України, Ради національної безпеки і оборони України та Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим.
РН-9 Демонструвати розуміння специфіки правового регулювання основ організації і діяльності, порядку функціонування і організації виконання правових актів Кабінету Міністрів України.
РН-10 Знання особливостей правового статусу, основ, форм і методів діяльності та напрямків оптимізації центральних органів державної
влади в умовах реформи публічного управління.
РН-11 Розуміння специфіки правового статусу місцевих державних адміністрацій, їх ролі в реалізації державної регіональної політики, особливостей механізму делегування повноважень та їх реалізації на місцевому рівні територіальної організації влади в Україні.
РН-12 Знання порядку взаємовідносин місцевих державних адміністрацій з органами і посадовими особами місцевого самоврядування та специфіки функціонування військово-цивільних адміністрацій.
РН-13 Розуміння міжнародно-правових стандартів організації й функціонування місцевих органів публічної влади та проблем їх імплементації в Україні.
РН-14 Демонструвати знання та навички нормо-проектувальної діяльності та правової експертизи проектів актів органів

державної влади та місцевого самоврядування.
РН-15 Знати права членів територіальної громади та практику їх захисту від порушень.
РН-16 Знати недоліки та напрямки модернізації правового регулювання системно-структурної організації місцевого самоврядування в Україні в контексті добровільного об'єднання територіальних громад та реформи децентралізації влади.
РН-17 Знати особливості функціонування, види та механізм реалізації повноважень органів і посадових осіб місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад при вирішенні питань місцевого значення.
РН-18 Знати порядок формування представницьких та виконавчих органів місцевого самоврядування в Україні.
РН-19 Демонструвати знання специфіки правового регулювання та розуміння прикладних аспектів партисипативної демократії на місцевому рівні.
РН-20 Розуміння організаційно-правового механізму взаємодії органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим і органів місцевого самоврядування з громадськими об'єднаннями, політичними партіями, судовими, правоохоронними органами та органами юстиції.
Навчальна дисципліна забезпечує формування студентами загальних і спеціальних компетентностей та набуття результатів навчання, визначених освітньо-професійною програмою «Право», а саме:
Загальних компетентностей:
ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.
ЗК9. Здатність працювати в команді.

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.
ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.
Спеціальних компетентностей:
СК1. Демонструвати знання та розуміння основних напрямків здійснення державного будівництва та місцевого самоврядування в Україні на сучасному етапі політико-правового розвитку.
СК2. Володіти навичками використання сучасних правових доктрин у

процесі вивчення особливостей правового регулювання, організації та діяльності органів публічної влади.
СК3. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу правової основи організації та діяльності органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим і місцевого самоврядування в Україні.
СК4. Знання і розуміння особливостей формування і функціонування системно-структурної організації публічної влади в Україні.
СК5. Прогнозувати вплив соціально-економічних факторів на формування та функціонування системи органів державної влади та місцевого самоврядування.
СК6. Здатність аналізувати особливості правового забезпечення структурних і функціональних реформ в сфері публічного управління і місцевого самоврядування.
СК7. Здатність аналізувати правові проблеми у сфері організації та діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, формувати та обґрунтовувати правові позиції з проблемних питань державного будівництва та місцевого самоврядування
СК8. Володіти навичками розв’язання практичних завдань, пов’язаних із тлумаченням і застосуванням правових норм у сфері організації та діяльності органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим і місцевого самоврядування в Україні
СК9. Застосовувати знання про специфіку правового регулювання організаційно-правових механізмів реалізації функцій і повноважень органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим і місцевого самоврядування в процесі формування професійних навичок і здійснення юридичної діяльності.
Програмних результатів навчання:
ПРН1. Знати поняття і категорії державного будівництва та місцевого самоврядування.
ПРН2. Самостійно орієнтуватися в системі законодавства, що регламентує елементи організації та діяльності органів публічної влади.
ПРН3. Знати правове регулювання порядку функціонування органів публічної влади в Україні
ПРН4. Вміти використовувати отримані знання з державного будівництва та місцевого саморвядування і користуватися термінологічним інструментарієм.
ПРН5. Знати елементи організації та діяльності Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевго саморвядування.
ПРН6. Набувати навичок аналізу та коментування правових норм, застосовувати набуті знання й уміння на практиці.
ПРН7. Знати напрямки модернізації територіальної організації влади в Україні в умовах децентралізації влади та реформи публічного управління
ПРН8. Прогнозувати тенденції державотворення в Україні.__ курсу «Митне право» полягає у наданні студентам уявлення та формуванні системи знань про сучасні тенденції розвитку правового забезпечення митної справи, визначенні основних проблем правозастосовної практики у цій сфері, а також шляхів їх

можливого вирішення.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Поняття, предмет, метод, система державного будівництва і місцевого самоврядування в Україні.
Поняття державного будівництва та самоврядування.
Наука й навчальний курс Державне будівництво та самоврядування‖.
Значення навчального курсу Державне будівництво та самоврядування‖ для підготовки юристів.
Предмет і метод правового регулювання. Система курсу Державне будівництво та самоврядування в Україні‖ та його джерела.
Конституційні основи державного будівництва й місцевого самоврядування.
Місце навчальної дисципліни у системі права України.
Державне будівництво та самоврядування як міжгалузевий правовий інститут.

Тема 2. Загальнотеоретичні аспекти організації роботи органів публічної влади в Україні.
Поняття, види та ознаки органів публічної влади.
Система органів публічної влади в Україні.
Принципи організації й діяльності органів публічної влади в Україні.
Функції та компетенція органів публічної влади.
Форми діяльності органів публічної влади.
Методи діяльності органів публічної влади.

Тема 3. Організація роботи Верховної Ради України.
Основи організації та діяльності Верховної Ради України.
Організаційна будова та функції Верховної Ради України.
Організаційна побудова Верховної Ради України.
Організаційно-правові форми і методи роботи Верховної Ради.
Сесії Верховної Ради України.
Порядок проведення першої сесії Верховної Ради.
Чергові та позачергові сесії Верховної Ради України.
Формування депутатських груп і фракцій. Форми і методи роботи депутатських груп і фракцій.
Обрання Голови Верховної Ради України, його Першого заступника та заступника.
Організація роботи Голови Верховної Ради України та його заступників.
Сесії Верховної Ради України.
Перша сесія Верховної Ради.
Розпорядок роботи.
Порядок денний сесії. Ведення пленарних засідань.
Прийняття рішень. Порядок голосування.
Апарат Верховної Ради України: структура апарату та організація його роботи.

Тема 4. Організація роботи Президента України

Вступ на посаду Президента України. Приведення до присяги.
Прийняття присяги.
Діяльність Президента України як глави держави.
Забезпечення Президентом прав і свобод громадян, державного суверенітету України, додержання Конституції та законів України.
Організація діяльності Президента України у взаємовідносинах з Кабінетом Міністрів України та іншими органами виконавчої влади.
Організація взаємодії Президента України із законодавчою та судовою владою.
Діяльність управлінських і консультативних структур при Президентові України. Адміністрація Президента України.
Порядок фінансового та матеріально-технічного забезпечення державної діяльності Президента України. З

Тема 5. Організація роботи Кабінету Міністрів України.
Структура та порядок утворення Кабінету Міністрів України.
Основні напрями його діяльності. Форми і методи діяльності Кабінету Міністрів України.
Функції Кабінету Міністрів України. Організація роботи Кабінету Міністрів України. Акти, що видає Кабінет Міністрів України, їх юридична сила.
Організація прийняття та виконання актів Кабінету Міністрів України.
Організація роботи робочих органів Кабінету Міністрів України.
Відповідальність Кабінету Міністрів України.
Структура, функції та організація роботи апарату Кабінету Міністрів України.

Тема 6. Організація роботи центральних органів виконавчої влади в Україні.
Основи організації і діяльності центральних органів виконавчої влади.
Нормативно - правова основа організації і діяльності центральних органів виконавчої влади
Система, функції та порядок утворення центральних органів виконавчої влади. Структура центральних органів виконавчої влади.
Організаційна будова центральних органів виконавчої влади.
Організація роботи урядових органів державного управління.

Тема 7. Організація роботи місцевих державних адміністрацій
Основи організації і діяльності місцевих державних адміністрацій.
Система, порядок утворення й будова місцевих державних адміністрацій. Функції та компетенція місцевих державних адміністрацій.
Голова місцевої державної адміністрації та його заступники, їх повноваження й організація роботи.
Форми і методи діяльності місцевих державних адміністрацій. Відділи, управління та інші органи місцевої державної адміністрації, її апарат, організація їх роботи.

Тема 8. Організація місцевого самоврядування в Україні
Поняття і система місцевого самоврядування в Україні.
Територіальна громада — первинний суб’єкт місцевого самоврядування.
Функції територіальних громад. Принципи місцевого самоврядування в Україні. Форми безпосереднього здійснення місцевого самоврядування

Функції місцевого самоврядування в Україні
Основи місцевого самоврядування. Гарантії місцевого самоврядування в Україні.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових розділів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	Усього	у тому числі			
		Лекції	Семінар	Практичні	Самостійна робота
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**
Змістовий модуль 1	**60**	**16**	**-**	**16**	**28**
1. Поняття, предмет, метод, система державного будівництва і місцевого самоврядування в Україні.	7	2	-	2	3
2. Загальнотеоретичні аспекти організації роботи органів публічної влади в Україні.	9	2	-	2	5
3. Організація роботи Верховної Ради України	9	2	-	2	5
4. Організація роботи Президента України	4	2	-	2	-
5. Організація роботи Кабінету Міністрів України.	9	2	-	2	5
6. Організація роботи центральних органів виконавчої влади в Україні	4	2	-	2	-
7. Організація роботи місцевих державних адміністрацій	9	2	-	2	5
8. Організація місцевого самоврядування в Україні	9	2	-	2	5
Разом	**60**	**16**	**-**	**16**	**28**

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна
1	Поняття, предмет, метод, система державного будівництва і місцевого самоврядування в Україні.	2
2	Загальнотеоретичні аспекти організації роботи органів публічної влади в Україні.	2
3	Організація роботи Верховної Ради України	2
4	Організація роботи Президента України	2
5	Організація роботи Кабінету Міністрів України.	2
6	Організація роботи центральних органів виконавчої влади в Україні	2
7	Організація роботи місцевих державних адміністрацій	2
8	Організація місцевого самоврядування в Україні	2

6. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна
	Не передбачено	

7. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна
	Не передбачено	

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна
1	Поняття, система і завдання державного будівництва та місцевого самоврядування як навчальної дисципліни.	3
2	Правова основа організації та діяльності органі державної влади та місцевого самоврядування	5
3	Адміністративно-територіальний устрій та територіальна основа діяльності системи органів державної влади та місцевого самоврядування	5
4	Матеріальна та фінансова основа організації та діяльност органів державної влади та місцевого самоврядування.	5
5	Організація та проведення виборів народних депутатів до Верховної Ради України.	5
6	Особливості проведення першої сесії Верховної Рад України нового скликання.	5

9. КОНСУЛЬТАЦІЇ

Перед кожним заліком обов'язково, відповідно до розкладу, проводиться консультація, на якій викладач має довести до відома студентів:

- дату, час початку заліку, аудиторію;
- правила проведення заліку і перелік матеріалів, якими дозволено користуватися під час заліку;
- нагадати критерії оцінювання;
- повідомити студентам їх успішність за результатами роботи в семестрі;
- оголосити недопущених до заліку (за наявності);
- відповісти на запитання студентів.

10. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні дисципліни застосовуються словесні та наочні методи навчання. Ці методи спрямовані на передачу і засвоєння студентами знань з формуванням у них умінь і навичок.

Словесні методи навчання

Головна їх особливість у тому, що інформація подається студентам через слово викладача, а сприймання її здійснюється у процесі слухання її. Цей метод може мати дві форми: евристичну (запитальну) — бесіда; та акроматичну (викладальну) — пояснення, розповідь, лекція, робота з підручником.

Бесіда — діалогічний метод навчання, за якого викладач із допомогою вдало поставлених питань спонукає студента відтворювати раніше набуті знання, робити самостійні висновки-узагальнення на основі засвоєного фактичного матеріалу.

Вона є одним із активних методів навчання і реалізується за допомогою чотирьох типів дидактичного діалогу: «викладач — студент», «студент — студент», «студент — підручник», «студент — комп'ютер».

Більш поширеними є перші два типи діалогу: «викладач — студент» та «студент — студент», які використовують у найактивніших формах бесіди: парній і груповій роботі на практичних заняттях, дискусії, диспуті. Діалог «студент — підручник» належить до групи методів самостійної роботи, використовується в процесі навчання і самонавчання. Діалог «студент — комп'ютер» досить ефективний метод, але за умови повної комп'ютеризації процесу навчання.

Метод бесіди застосовується на практичних заняттях реалізується за допомогою запитань — відповідей. Якщо запитання мають тільки інформаційний характер («Що?», «Де?», «Коли?»), бесіда є повідомлюючою. Вона орієнтована на актуалізацію пам'яті, а мислення студентів є репродуктивним. Якщо запитання до студентів мають проблемний характер («Чому?», «Як Ви вважаєте?», «Чим можна пояснити?» тощо), бесіда є евристичною, або сократичною. У цьому випадку мислення студентів творче, продуктивне. Вищий рівень евристичної бесіди — дискусія. Навчальна дискусія, яка є одним із найдинамічніших словесних методів навчання, має велике розвиваюче і виховне значення. У процесі дискусії студенти вчаться сперечатися, доводити, аргументувати, обстоювати свою думку, адекватно оцінювати себе, поважати думки інших..

Пояснення — словесне тлумачення понять, явищ, слів, термінів, принципів дій, прикладів тощо.

Головне його завдання — розкриття причинно-наслідкових зв'язків і закономірностей розвитку природи, суспільства, людського мислення. Оскільки матеріал можна пояснювати різними логічними шляхами або способами міркування, пояснення може бути індуктивним або дедуктивним.

Індукція — спосіб міркування, при якому висновок отримують на основі аналізу окремих фактів. Індуктивне пояснення забезпечує можливість переходу від одиничних фактів до загальних положень.

Дедукція — спосіб міркування, за якого частковий висновок робиться лише логічним шляхом від загальних положень. Дедуктивні методи зводяться до вивчення спершу загальних положень (законів, правил, формул та ін.), а потім — часткових випадків або виявів загального положення.

Лекція — інформативно-доказовий виклад великого за обсягом, складного за логічною побудовою навчального матеріалу.

Лекція відрізняється строгістю викладу. Читання лекцій передбачає ретельну підготовку викладача: визначення мети, складання чіткого плану, добір теоретичного й наочного матеріалу, логічний і послідовний виклад інформації. За призначенням лекції поділяють на: вступні (дають загальне уявлення про завдання, зміст дисципліни, розкривають структуру і логіку розвитку конкретної галузі науки, сприяють розвитку в студентів інтересу до предмета з метою його творчого засвоєння); тематичні (присвячують розкриттю конкретних тем навчальної програми); оглядові (головне завдання полягає у сприянні належного взаємозв'язку і наступності між теоретичними знаннями і практичними вміннями

та навичками студентів. Читають перед іспитами (установча), виконанням практичних, творчих, самостійних робіт); заключні (підбивають підсумки вивченого матеріалу через виділення вузлових питань, зосередження уваги на практичному значенні здобутих знань; стимулюють інтерес учнів до вивчення дисципліни). Лекція за своєю суттю завжди діалогічна, вимагає від викладача врахування інтересів, настроїв, інформованості студентів. Науковий і фактичний матеріал її повинен відображати вузлові питання дисципліни. Готуючись до лекції, необхідно передбачити можливі запитання студентів.

Робота з підручником. Ця робота полягає в самостійному опрацюванні студентами друкованого тексту, що дає їм змогу глибоко осмислити навчальний матеріал, закріпити його, виявити самостійність у навчанні.

Самостійна робота студентів з підручником — один з найважливіших методів набуття систематичних, міцних і ґрунтовних знань. Вона більше, ніж будь-які інші методи, залежить від вікових особливостей студентів та рівня їхнього розвитку.

Наочні методи навчання. До наочних методів навчання належать: ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження.

Метод ілюстрування — оснащення ілюстраціями статичної (нерухомої) наочності, плакатів, малюнків, картин, карт, схем та ін.

Метод демонстрування — показ рухомих засобів наочності, приладів, дослідів, технічних установок тощо

Самостійне спостереження — безпосереднє споглядання та сприймання явищ дійсності. Активна і діяльна сутність людини вимагає, щоб студент здобував знання не тільки з книг, а й безпосередньо з життя, власних спостережень і дослідів.

11. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Практичне заняття: усне опитування, взаємоконтроль, рецензування та обговорення рефератів.

Самостійна робота: перевірка конспектів лекцій (тези), перевірка рефератів за запропонованими викладачем питаннями нового матеріалу, індивідуальна співбесіда, проведення навчальних конкурсів, олімпіад на краще знання навчальної дисципліни, кращого із спеціальності.

Система контролю знань студентів з дисципліни «Право соціального забезпечення» включає в себе **поточний** і **підсумковий** контроль знань студентів. Зазначені форми контролю тісно взаємопов’язані й організовуються так, щоб стимулювати ефективну самостійну роботу студентів протягом семестру і забезпечити об’єктивне оцінювання їхніх знань.

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу, вироблених навичок проведення розрахункових робіт, умінь самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал (презентація).

Об’єктами поточного контролю знань студента є:

- ✔ систематичність та активність роботи протягом семестру;
- ✔ виконання завдань для самостійного опрацювання;
- ✔ виконання завдань підсумкового контролю.

Систематичність і активність роботи студента впродовж семестру контролюється й оцінюється за такими видами робіт:

- відвідування практичних занять;
- рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на практичниих заняттях;
- активність під час обговорення питань, винесених на практичні заняття;
- експрес-тестування.

Контролю і оцінюванню *виконання завдань для самостійного опрацювання* підлягають:

- поглиблене вивчення (самостійне опрацювання) тем у цілому чи окремих питань;
- виконання домашніх завдань;
- виконання індивідуальних ситуаційних завдань;
- підготовка аналітичних і бібліографічних оглядів, рефератів, есе тощо.

12. МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ ТА РОЗПОДІЛ БАЛІВ ЗА РЕЙТИНГОВОЮ СИСТЕМОЮ

Робота над курсом «Право соціального забезпечення» передбачає аудиторне (лекційні та практичні заняття), самостійне опрацювання матеріалу та виконання індивідуальних завдань. Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за допомогою двох модульних контролів.

Кожен вид навчальної діяльності студента (аудиторна робота, індивідуальна робота, самостійна робота, наукова робота) в межах залікового кредиту оцінюється і має питому частку в підсумковій оцінці з залікового кредиту. При цьому використовуються наступні методи оцінювання:

1) письмове тестування;
2) оцінка за індивідуальні завдання;
3) оцінка за самостійну роботу;
4) оцінка за контрольні роботи.

Враховується дисциплінованість студента: за несвоєчасність виконання завдань студентом кількість запланованих з даної теми балів може бути зменшена.

При підсумковому контролі знань по кожному змістовому модулю враховується загальна кількість балів, отриманих студентом за кожну тему в межах змістового модуля. При семестровому підсумковому контролі враховується сумарна кількість балів, отриманих студентом за модуль: змістові модулі, заплановані у даному семестрі. А також оцінюється науково-дослідницька робота студента та участь у науково-практичних конференціях та наукових семінарах. Докладна схема оцінювання наведена нижче.

Критерії оцінювання окремих видів роботи студентів за темами змістових модулів:

1. Активність на практичних заняттях

Практичних заняття – ефективна форма закріплення знань студентів з теоретичного матеріалу, набутого під час лекційних занять та в результаті самостійної роботи з літературними джерелами.

Оцінюється робота студента на практичних заняттях: активність в обговоренні поставлених викладачем питань, якість відповідей на запитання та

правильність розв'язування задач та творчих завдань. Враховується відсутність незадовільних оцінок та пропусків практичних занять.

2. Виконання самостійної роботи

Самостійна робота студента – значна частина навчальної роботи студента з дисципліни. Форми самостійної роботи:

- поглиблене вивчення курсу;
- підготовка до проміжних контролів;
- опрацювання питань, винесених на самостійне вивчення (підготовка власних конспектів).

Під час самостійної роботи з дисципліни «Митне право» студент повинен користуватися як конспектом, так і навчальними посібниками, монографіями, науковими статтями тощо.

Окремо оцінюється визначеною кількістю балів опрацювання та захист питань, винесених на самостійне вивчення (підготовка конспекту, творчих завдань, повідомлень тощо).

За несвоєчасне виконання завдань студентом кількість запланованих балів може бути зменшена.

3. Індивідуально-консультаційна робота під керівництвом викладача

Індивідуальна робота студента включає підготовку рефератів, доповідей, наукових робіт.

Реферат є частиною навчального процесу, під час якої студент самостійно опрацьовує матеріал з навчальної дисципліни. Метою підготовки реферату є набуття навичок самостійної роботи з літературними джерелами, систематизації опрацьованого матеріалу з обраної теми, визначення проблеми та формування висновків і пропозицій. Тему рефератів для студентів визначає викладач в індивідуальному порядку.

Орієнтовний обсяг реферату 10-15 сторінок друкованого тексту формату А4.

Реферат обов'язково повинен містити: план (3-4 питання), ілюстрації у формі таблиць, схем, список використаних джерел з посиланнями у тексті (не менше 5 джерел), оформлений згідно з чинними стандартами.

Реферати на перевірку здаються у визначений викладачем день. Методична допомога студенту з питань підготовки реферату надається викладачем на консультаціях. Захист рефератів відбувається у визначений викладачем день.

Доповідь – складова частина самостійної роботи студента. Мета підготовки доповіді – набуття навичок самостійної роботи з посібниками, науковими статтями, статистичними матеріалами та формування висновків.

Тему доповіді для студента визначає викладач в індивідуальному порядку. Орієнтовний обсяг доповіді 5 сторінок друкованого тексту формату А4.

Доповідь обов'язково повинна включати: графіки, схеми, список використаних джерел.

Останній термін прийняття доповіді встановлюється викладачем.

За несвоєчасне виконання індивідуальних завдань студентом кількість запланованих балів може бути зменшена.

Контрольний захід

Згідно з графіком навчального процесу контрольний захід проводиться після завершення вивчення структурно-логічного модулю з дисципліни.

Контрольний захід проводиться відповідно до робочого плану з дисципліни.

Підсумкова атестація з модульного контролю проводиться шляхом складення кількості набраних балів студентом за результатами кожного змістового модулю (поточного контролю та контрольних заходів).

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

<table>
<tr><td colspan="5">Розподіл балів при підсумковому контролі – залік</td><td rowspan="3">Загальна кількість балів</td></tr>
<tr><td colspan="4">Поточний контроль – 80 балів</td><td rowspan="2">Самостійна робота та індивідуальні завдання – 20 балів</td></tr>
<tr><td colspan="2">Змістовий модуль 1</td><td colspan="2">Змістовий модуль 2</td></tr>
<tr><td rowspan="2">За роботу на практичних/семінарських заняттях студент може отримати максимально 25 балів</td><td>МКР</td><td rowspan="2">За роботу на практичних/семінарських заняттях студент може отримати максимально 25 балів</td><td>МКР</td><td>Реферат або наукова публікація</td><td rowspan="3">100 балів</td></tr>
<tr><td>15 балів</td><td>15 балів</td><td>20 балів</td></tr>
<tr><td colspan="2">Разом за перший змістовий модуль – 40 балів</td><td colspan="2">Разом за другий змістовий модуль – 40 балів</td><td>20 балів</td></tr>
</table>

<u>Поточна успішність</u> студентів оцінюється за національною шкалою (**«відмінно», «добре», «задовільно»**). Відповідні записи робляться в журналах академічної групи. Виставлення балів за змістовий модуль проводиться після проведення модульної контрольної роботи. За роботу на практичних/семінарських заняттях змістового модуля студент може отримати **максимум 25 балів**. При цьому:

- якщо студент має позитивні оцінки на понад 50% практичних/семінарських занять і середнє значення його оцінок знаходиться **в межах 4,6 – 5,0** – то за змістовий модуль він **отримує 25 балів**;
- якщо студент має позитивні оцінки на понад 50% практичних/семінарських занять і середнє значення його оцінок знаходиться **в межах 4,1 – 4,5** – то за змістовий модуль він **отримує 21 балів**;
- якщо студент має позитивні оцінки на понад 50% практичних/семінарських занять і середнє значення його оцінок знаходиться **в межах 3,6 – 4,0** – то за змістовий модуль він **отримує 18 балів**;
- якщо студент має позитивні оцінки на понад 50% практичних/семінарських занять і середнє значення його оцінок знаходиться **в межах 3,0 – 3,5** – то за змістовий модуль він **отримує 15 балів**;
- якщо студент має позитивні оцінки на менш як 50% практичних/семінарських занять, то бали за змістовий модуль отримує лише після відпрацювання і наявності достатньої кількості позитивних оцінок для подальшої атестації.

Модульна контрольна робота оцінюється **максимум у 15 балів (позитивний бал – від 9)**. Разом за кожен із **змістових модулів** студент може отримати **40 балів (мінімальний позитивний бал – 24)**.

Підготовка та захист **реферату** або **наукової публікації** оцінюється максимум у **20 балів.**

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за бальною шкалою	Оцінка за розширеною шкалою	Еквівалент оцінки за п'ятибальною шкалою
A	90-100	відмінно	5
B	82-89	дуже добре	4,5
C	74-81	добре	4
D	64-73	задовільно	3
E	60-63	достатньо	
FX	35-59	незадовільно	2
F	0-34	неприйнятно	

13.МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1.Витяг з навчального плану
2.Навчальна програма з дисципліни
3.Робоча навчальна програма з дисципліни
4.Конспекти (тези) лекцій з дисципліни (розгорнутий конспект)
5.Плани занять (лекційних, практичних)
6.Методичні вказівки до практичних занять
7.Завдання для модульних контрольних робіт (МКР)
8.Перелік питань до заліку (семестровий контроль)
9.Тестові завдання з дисципліни
10.Перелік тем для рефератів
11.Навчально-методичні матеріали для самостійного вивчення дисципліни

14. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Біленчук П.Д. Місцеве самоврядування в Україні (муніципальне право): Навч. посібник / Біленчук П.Д., Кравченко В.В., Підмогильний М.В. - К.: Атіка, 2019. - 304 с.

2. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. С. Г. Серьогіної. — Х.: Право, 2019. - 256 с.

3. Камінська Н. В. Місцеве самоврядування: теоретико історичний і порівняльно- правовий аналіз. Навч. посіб. / Н.В. Каменська. - К: КНТ, 2020. - 232 с.

4. Коваленко А.А. Теорія і практика місцевого самоврядування в Україні / Коваленко А.А. - К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2021. - 464 с.

5. Колодій А.М. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: Підручник / Колодій А.М., Олійник А.Ю./ [за ред. Я.Ю. Кондратьєва]. - К.: Юрінком Інтер, 2021. - 464 с.

6. Муніципальне право України / [за ред. докторів юрид. наук, професорів Погорілка В.Ф., Фрицького О.Ф.]. - К.: Юрінком Інтер, 2011. - 350 с.

7. Основи місцевого самоврядування в Україні: конспект лекцій / [уклад.: О.С. Ігнатенко, С.М. Рюмшин]. - К.: Вид-во УАДУ, 2018.

8. Тацій В.Я. Конституційно-правові засади становлення української державності / В.Я. Тацій, Ю.М. Тодика, О.Г. Данильян та ін. / [за ред. акад. НАН України В.Я. Тація, акад. АПрН України Ю.М. Тодики]. - Х.: Право, 2019. - 328